

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногора“ на Цетиње, а може се и картом уплатом на пошту у Котор. Донијети шилу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 4 септембра.

У прошли четвртак Италија је отпочела у Ђенови прославу четирестогодишњице једног од својих великана, бесмртног Ђеновесеца Христофора Колумба.

Помоћу шпанске Краљице Изабеле, презирући савремене научњаке, који су га помијавали, Колумбо је кренуо 3 августа 1492 из шпанске луке Палоса, су три мала брода, и јуначки заједрио по мору до тад небројеног, кроз хиљаду опасности, тврдијем увјерењем, да ће нове земље открити. И храбри и вјешти мрнар, хвала његовом пространом астрономском знању и истрајном постојанству, 11 октобра исте године доједрио је најприје на острв, ком је дао име Светага Спаситеља (Сан Салвадор), па је открио острове Кубу и Хајти, и изашао на суху земљу Америке.

И тога свога великога сина Италија је правом слави на начин достојан великом дјелу његовом. Поред италијанско-американске изложбе, што се отворила овом приликом у Ђенови, родном мјесту Колумбовом, ту је Италија позвала све државе амерканске и јевропске да буду учесници великога слава, и скоро су се све државе одазвале томе позиву. Ту је Краљ и Краљица италијанска са цијелом кућом Савојском; ту је цијелит Италије.

Римска „Опiniоне“ радосно истиче мирољубиви значај ове светковине, те вели: „У Ђенови се не славе само Владар и Владарка једне од најславнијих династија и не слави се само успомена великог мрнара, него се ту види величанствена појава човјечанског братства и воља влада у настојању постојањом и енергичном да мир буде уздржан“. Па овако завршује: „У Ђенови се слави светковина просвјете и човјечанског братства, у присуству једнога народа слободнога и једне династије прославиене и љубљене; радосни услиши Владару и Владарки италијанској помијешаће се са услицима странијем гостима, и ми и не сумњамо, да ће се одјек оног одушевљења изгубити без плода“.

Ово истичање мирољубивог значаја светковинског односи се особито на долазак француске ескадре под предвођењем адмирала Риунијера, који је донио Краљу Умберту својеручно писмо г. Карноа са препоруком г. Рибота, министра иностранијех дјела, чим је пресједник француске републике одвратио удворност, што му је италијански Краљ прије двије године извапредио изасланиством једне италијанске ескадре у Толуну указао.

Ово француско посланство у Ђенови је дочекано како од Краља и Краљице тако и од народа најердачније. Особито одговор Краљев на поздрав француског адмирала дине осјећајима, који морају годити у највишој мјери како француском народу, тако и државницима, што управљају судбом француске републике.

Какве год биле пошљедице ове светковине у међународнијем односима, за сада се може рећи поуздано, да ће свакоме годити онај дочек француског бродовља, и да то негодовање не може утврдити већ прилично раслабљени тројни савез.

Међу тим пресједник француске републике са неколико својих мини-

стра одио је у Шамбери на прославу стогодишњице спојења Савоје са Француском. На повратку госп. Карноот свратио је у Екелебен, гдје су се налазили: грчки Краљ Ђорђе, Књаз Ђорђе Максимилијановић војвода Лајхтенбершки, госп. Гире, руски министар спољнијех посала и барон Моренхајм, руски посланик у Паризу. Ту су госп. Карно и Краљ Ђорђе измијенили посјете а француски министри Рибо и Фрејерне посјетили су војводу Лајхтенбершког и г. Гиреа у присуству Маренхајма; а војвода Лајхтенбершки посјетио је г. Карноа. Рускога Књаза уличица је пратило одушевљено клицање мноштва: „Живјела Русија!“ А г. Карно, између осталијех преставиштва, примио је и једно изасланиство дјетице, међу којом је било једно дијете у руском народном руху, које га је поздравило стиховима, који у преводу гласе: „Отац ми је рекао, да је Русија пријатељница наше Француске; ето за што сам срећан, што сам обучен по руску, да вам предам ово чедно дијете. поклон нашим младим срцама“. Карноот је пољубио дјечка и рекао му: „Грлим Русију, грлећи тебе“.

Ово је брзјав разио по свијету, који је љубопитљиво, а дијелом и с бригом ил' надом, гледао на тај изненадни састанак. Али су се њемачки листови постарали, да дознаду сваку ријеч, што се при тијем посјетама измијенила, па су на први мах увјеравали, да се ту није ни једна ријеч проговорила о политици. Него су се кашње боље извјестили, јер веле, да су се ту руски дипломати договарали са францускијема о заједничком држању према египтском питању, дакле противу Инглеске!

Г. Гире је отпутовао у Француску ради опорављања свога слабога здравља, али ипак нао је у очи политичком свијету, што се није састао са Капривијем, пролазећи преко Берлина.

Но све то не узмирује органе тројног савеза, као г. Шинкин, који сада замјењује обојелог руског министра иностранијех дјела и за кога се држи да ће га и наслиједити.

У осталом и „Н. Времењ“, увјеравајући, да је г. Гире пошао у Француску само ради свога здравља, као да обраћа пажњу на његова замјеника, тврдећи да је и послје Гиреова одласка Петроград остао јединијем центром свијех међународнијех односа Русије. „Први дан што је дошао на дужност нови управитељ министарства иностранијех дјела обратио се телеграфом рускијем дипломатскијем преставицима у иностранству категоричком циркуларном депешом, којом проглашује тобожње „руске документе“ у стабулоском листу „Свободи“ наштампане, простијем фалсификатима. По таквом почетку можемо се надати, да ми улазимо у еру енергичног отпора безбројнијем клеветам противу Русије, које распростраје западна штампа. По нашем мишљењу ово заслужује много веће пажње западне штампе, него ли састанак у Екелебену“.

У овом часу није без сваког значаја дипломатски сукоб између Аустро-Угарске и Италије, који је већ ту, због увоза италијанскога вина у Аустро-Угарску.

Новијем трговачкијем уговором између Италије и Аустро-Угарске обављена је јако парина на вино италијанско, што се уважа у Аустро-Угарску,

чим су се отворила врата италијанском вину у Аустро-Угарској на велику штету њенијех рођенијех произвођача винија.

Односна установа уговора ступила је у живот тек прошлог мјесеца, и толико је вино из Италије, која не зна већ од неколико година куд да га извози, навалило по аустро-угарскијем пазарима, да је Аустро-угарска влада стала се домишљати, како ће на путу стага тој навали, која толико пријети аустро-угарским произвађачима вина. И папала је у уговор, гдје се говори о вину у „бачвама“, и о вину „италијанском“, и отуда је изјавила: прво, да није обављана, да уз обаљену парину пуштаје италијанско вино друкчије него у бачвама, чим би хтјела искључити увоз у нарочитијем судовима, што имају бродови и жељезнице ради превоза разнијех течности; друго, да није обављана и. п. да уз обаљену парину прима вино са Сардење или Сицилије, него само из Италије.

Због таквог тумачења уговора подигла се бора у италијанској журналистичкој противу Аустро-Угарске, а влада италијанска справља је у Беч нарочитог изасланика, да ту ствар развиди. Његов задатак — вели римска „Опiniоне“ — неће бити тако лак, судећи по топу бечких листова. „Рецимо истину: ово противљење није озбиљно. И влада аустро-угарска могла би од њега одустати“ — тако се изражава о овом сукобу овај најумјеренији лист италијански.

Иза бечке „Пресе“ долази на ред сарајевска „Боснише Пост“, који смо лист ми већ представили нашим читаоцима, и за то не би нам требало с њим се бави и, али му не смијемо једну пропустити без одговора, па ћемо се тако узгред зауставити, да видимо, како та „културтрегерка“ врши „дужност према својима читаоцима, расипући свјетлост по до сад мало познатијем приликама у Црној Гори“.

Наши читаоци већ знају, да је „Боснише“ прва отпочела оно безочно клеветање противу „аутократизма“ нашега Узвишенога Владара, и то најприје због исељења из Црне Горе г. Маша Врбице, дотичнијем покликом једног њезиног „Монтепеггине“ а, који се латио пера, да рашћера, „ирак што покрива етаље у Црној Гори, што се намјерно пропуштава у велико-славенскијем круговима“. Из „Боснише“ је одјекнуо тај поклич по свијем сроднијем јој листовима у Аустро-Угарској монархији, а из ове и по некијем јевропскијем листовима, и име Маша Врбице било је већ разглашено као жртве нашег „аутократизма“, који га није трпио са његове „популарности“ и са његовог „реформаторског духа“!

Кад су се ти листови добро наговорили и на ту висину уздигли свога штићеника, ми смо изнијели на јавност почетак, то и ријешење грађанске парнице, која је била поводом исељења г. Маша Врбице из Црне Горе.

То наше најобјективније саопћење голе ствари парнице, која би чинила част свакому правосудју, и која је наше клеветнике морала поразити, „Боснише Пост“ и бечка „Преса“ сасвијем игнорирају као да тога саопћења није било и једнако нас позивљу, да опровргнемо конкретне чињенице, што су они саопћили!

Што више сарајевска „културтрегерка“ тврди својој публици, да „успркос најревноснијег тражења по нашим ступицима није могла наћи формалног дементирања вијести одавно завјере противу Књаза Николе“! Тако савјесно „Боснише“ врши своју

дужност према својима читаоцима, просипујући тако свјетлост на наше прилике!

Благо Босни са тако моралнијем „културтрегерством“!

Него се „Боснише“ ту не зауставља у свом мало часном послу. Она, не само вијест о завјери као бечка „Преса“, него све вијести, што је сама са својом аретом раширила о Црној Гори, приписује „најугледнијем“ инглескијем, францускијем и рускијем листовима. Ми смо већ казали нашим читаоцима, које је веселе у Израилу произвела она биљешка у петроградском „Н. Времени“ по бечко поштанскијем листовима* о исељењу Маша Врбице. Ту су биљешку износили као потврду клеветања свога, и као доказ, да се већ ни у Петрограду не мисли о Књазу Николи и односима у Црној Гори, као што се прије мислило! Иза тога одма „Н. Времења“ од 4 августа донијело је ову изјаву:

„Гласъ Черногорца“ отъмачаетъ то злорадство, съ которымъ многія австрійскія газеты и, въ особенности, „Воснише Пост“ и „Neue Freie Presse“ подхватили помъщенныя во вѣнскихъ нашихъ извѣстїяхъ свѣдѣнїя о выселкѣ изъ Черногорїи Маша Врбицы; вмѣстѣ съ тѣмъ черногорская газета высказываетъ увѣренность въ неизмѣнности установившихся добрыхъ отношенїй между Цетинье и Петербургомъ.

Вполнѣ раздѣляя эту увѣренность, мы можемъ напомнить австрійскимъ органамъ печати, отыскивающимъ въ нашихъ извѣстїяхъ доказательства вѣрности ихъ нападокъ на Черногорїю и ослабленїя русскаго къ ней сочувствїя, другую нашу замѣтку, въ которой мы оцѣнили оказанныя Австрїею Маша Врбицы милости (одаренїе значительными имѣнїями, ежегодную крупную пенсїю и пожалованїе баронскаго титула), какъ лучшее доказательство основательности крутыхъ мѣръ, употребленныхъ Княземъ Николаемъ противъ опальнаго черногорскаго воеводы.

Али „Боснише“ и ову изјаву петроградског листа сасвијем игнорира и чини јој се невјешта, па се и даље позивље на руске листове, не само да себе оправда, него још да посије сумњу, како су се охладили односи између Петрограда и Цетиња.

Наши читаоци ће лако схватити, за што настоји сада „Боснише“ са дружином да ову сумњу сије, када се још већим заузимањем штампа тројног савеза, ако се још о њему може говорити, труди да нађе какве чињенице, да докаже, како француско руско пријатељство ницезава. Ово је заузимање у пошљедње доба дотле допрло, да је изазвало петроградског „Гражданина“, који се иначе до сада „франкофилством“ мало одликовао, да одговори тијем листовима на начин како им је имао прилично покварити посао.

А да би потрешени кредит фирме тројног савеза захтијевао, да се бар у коликогод у јавном мњењу умали онај утисак, што је учинила позната „царска здравица“ и лањско петерхофско славе, не треба нам доказивати.

Уз ова два догађаја надошао је трећи, с којег прва два још више узмирује нечију нечисту савјест, — а то је долазак на владу Велике Британије оног државника, који, кад је опазно нечије прохтење освајања на штету и отоманске царевине и балканскијех народа, уреза у источни програм ове велесиле оно већ неизгледиво: Hands off!

Али „Боснише“ нам поручује, да је ова опомена великог старца давно безпредметна постала — längst gegenstandslos geworden. Штета што нам није овај тако добро извјештени лист још надоставио, од када је и по чему она тачка Гледстонова програма постала безпредметном.

На против ми мислимо да и међуна-

родно позитивно право и природно право народносно уздржавају у свој снази још неузито оно „Hands off!“, — и да не ће ова тачка либералног програма англиског безпредметном постати док год узбуде овајачке похлепе на балканске земље и народе!

То је оно, што смо имали да одогоримо сарајевској културтрегерки, која у осталом као да то и сама са својом дружином врло добро осјећа, те у овом часу немају ништа пречега од обмативања јавног мјена на путу Прије Горе, ове прилично значајне чињенице у неком питању, што се има брзо ријешити; — овог најпоузданијег ослонца сјеверног колоса на Балкану, који — на жалост врагова му — није изложен никаквом промјенама.

И то је оно што боли некога, те је нашао неколико најмљеника, који не могу нахулити Црној Гори, него само своме госп. ма колико се позивали на „јевропеку штампу“, и ма колико игнорисали и угуњивали нап. глас и петицу, јер петица мора побједити.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Под насловом „Румунска пропаганда у Албанији“ биоградска Србија доноси следећи чланак:

Све до сада прло се мало код нас знало о пропагандама у Албанији. Знано се да их има разних, али како све оне раде, којим се средствима служе при своме походу, то је остало готово непознато. Једино још може се са извесном сигурношћу рећи, да колико их год има, врло слабо напредују, што није ни чудо, јер одиета врло је тешко поколебати дивљег сина кршине Арбанашке.

Од свију пропаганда, а то су грчка, католичка, потпомогана из Рима и Беча, и румунска, највише напредује католичка, јер расцрпљено обилато материјалним средствима, њоме управљају људи вјешти и енергични за тај посао и на крају крајева и саме власти турске не чине им онаке и онолике сметње као другим двијема: румунској и грчкој. Румуни су се тек у последње вријеме сјетили да и они рашире своју мрежу, не би ли уловили што и за се, и према ономе, што су у тој жељи до данас урадили, нагледа да им неће посао бити баш са свим узалудан. Уложили су доста и труда и новаца, а сад тога има у каквом предузећу, па ма какво оно било, унјеха мора бити колико толико.

У циљима пропагандисања већ од дужег времена постоји у Букурешту друштво „Дрита“. Оно руководи цијелом пропагандом, пише у Албанију људе било за учитеље или иначе, а и саме школе, гдје год усније да отвори оно издржава и снабдева са свима потребама. Његов рад не

ограничава се само на Албанију по се протеже и ван њених граница, по Македонији и Старој Србији, ма да ће му свакојак овамо остати без унјеха, јер изумијајући оно нешто мало Цинцара, нико више неће за Румунима, нити ће се дати узловити у замке, које поред Бугара и Грка запеше и они. Ово, како га у Румунију називају, албанско друштво, поред осталог, основало је у мјесецу мају ове године парочит институт у Букурешту, гдје ће се спремати младићи за пропагандисте. Поред института постоји један интернат, у коме ће они добивати све што је потребно за издржавање, а у ње ће се примати сваке године по петнаесторица и то само који су родом из Албаније и Македоније на ма које ије роисповијести били. У институту, којим за сада управља сам председник друштва „Дрита“, предају се ови предмети: вјеронаука, ортодоксна, католичка и муслиманска, језици: турски, арбанашки и албански, педагогија практична и теориска, историја и географија нарочито отиманске царевине, математика, природне науке, државно устројство Турске и њено административно право, музика и гимнастика, а осим тога учиће се и један модерни језик, који се понајвише говори у турској царевини. Директор института обавезан је да станује у њему, како би се могао очувати ред и дисциплина међу питомцима, који ће се по свршетку школовања слати у сва мјеста, гдје год мисле да има Румуна. Тамо ће они дјелати о тронку друштва, а у случају њихове смрти друштво је обавезано, да издржава породицу умрлог.

Из свега овога види се, да су Румуни прегли, да у онимете, који данас влада по Македонији, Старој Србији и Албанији, траже за се користи. Тако раде и Бугари и Грци, а само ми не можемо се никакво похвалити нашим радом у томе погледу. Оно што се и радило до сада, било је са свим напонама, те смо за то и док извлади само неуспјехе. Други отварају школе на сваком кораку, јер у то улажу и труда и новаца, а ми и оне које смо имали, губимо једну по једну; из дана у дан учитељи српских школа прелазе Бугарима и Грцима, јер их они плаћају и то тако, да комотно и без икакве брига могу живјети, а ми једнога примјера нема до сада, да је који од њихових учитеља пришао на српску страну. Ми се бављемо, држимо зборовне, вичемо колико нас грло доноси, да ваља радити, да ваља помоћи, па и онет ништа. Имамо толика друштва, основана бајати за то да нешто раде, а оно каида и са њима изишпа турфа посаа; бар према свему ономе, што смо чули о њиховом раду и то од људи, који су били у могућности, да виде какав је, излази тако, каида им се сав рад састоји у томе, што оредко године зову по један збор, проценедају се мало око тога ко ће бити у новој управи и највише још ако надне по какав патристички говор. Ако потјерамо овако и даље, далеко ћемо догјерати!

ИЗ СРБИЈЕ.

Нова либерална влада биоградска објелодавила је следећи свој програм:

онитих тезиса примјерима из западнојевропске литературе с почетка средњих вјекова до краја XVII вијека, при чему нацрт историје западнојевропске литературе, по ријечима самог аутора, учињен је „à vol doiseau“. Расуђењу о самом предмету аутор додаје разрапљено: какав смисао може имати ријеч литература и у каквом ће га он употребљавати. За тим у свези с појмом о онитој историјској еволуцији он у онитим цртама излаже теорију литературне еволуције, приводи за потврду факте из историје западнојевропске литературе и завршује свој рад онитим изводима из теоретичког и практичног његовог дијела. Саодговорно таквом поредку мисли и ми ћемо при излагању његових погледа показати с почетка онита принципа литературне еволуције, каквим се он у његовој јавки у свези с појмом о онитој историјској еволуцији; за тим ћемо привести неколико примјера из историјског дијела његовог рада, да бисмо тим показали, како аутор примјењује тај принцип фактима из историје литературе.

Пошто научен појам еволуције има широки смисао и примјењив је не само једној историји литературе, већ се односи и к појму литературне еволуције, то професор Карјев свом раду о литературној еволуцији, прије него што почиње писати о специјалном предмету својих расуђивања, уносије читалаче с појмом историјске еволуције уопште, и ако у најкраћим цртама. — Двије су девизе еволуционе теорије, говори он на једном мјесту: „ex nihilo nihil fit“ и „natura non facit saltus“ („из ништа и бива ништа“ и „природа не чини скокова“). Смисао тих двају фраза објасњавана појам еволуције с негативне стране; с те тачке гледишта нема ничега непокретног, затвореног у тијесним границама, што расте у својој одређености (стр. 21). Сва историја човјечанства у цијели и појединостама; све, што се креће и измје-

1. Добри односи са свима а поглавито са сусједним државама, одговарање свима узаконеним обавезама, уз сурвиво чување права Србије; вршење свих оних дужности, које Србија, као културна земља, има да испуни у погледу националном.

2. Знајући, да је стабилан финансијско привредни основ прва погодба за свако напредовање, влада ће, у овом погледу, уложити сву своју бригу и старање:

Да се, на основу сазнања правог финансијског стања, састави истинити буџет, а не ваљив;

Да се пореска снага не експлоатише, но да привређивање иде у поредо са одговарајућим дужностима, да се неправде пореске исправе и тога ради приступиће се постепеном завођењу банктинских књижа (катастра), које су предвиђене још 1844 год. у нашем грађ. законнику; посредне порезе регулисаће се;

Монополи: дувана и соли, биће укнуте законодавним путем, у првом скупштинском сазиву.

Повчани заводи, управа фондова, преустројиће се на основу трговачког уређења, стручним органима;

Радиће се на остварењу завода за прерађивање домаћих производа, на оснивању Банке за извозну трговину и емјетинге (антропога), као и на установи осигуравајућих друштава за помоћ земљодјелима;

Државни дугови ујединиће се, да би годишње отплате било мање;

Тежиће се увођењу златне валуте, (вредности) да би се отклониле штете саздањег пољаног течаја;

Државна администрација упростиће се, у том правцу, да се послони државни врше брже, а број чиновника смањи;

Тежиће се олакшици и усавршењу саобраћаја и саобраћајних средстава, како на жељезници, тако и на пловним ријекама, а у вези с тим одржавање се највећа тачност и савјесност на царинарницама, како у погледу увоза, тако и извоза, уз исправљиву олакшицу промета;

Нарочиту бригу и напну влада ће поклонити и за један од првих послова својих сматрати: заштиту домаће радности; подјелом рада, установом произвођачких занатлијских задруга и обезбјеђењем и помањем задругара — занатлија, у случају болести и смрти; даље, развијање земљорадње и сточарства и рудоконње, с увјерењем, да су то главни извори нашег благостања;

Његовање се зачетци наше индустрије; Напојавање се најозбиљније, да се у народ унесе знања земљодјелска и занатска, путем практичних школа.

3. Војска и одбрана земље, одржаће се на висеним савремених потреба и према дужностима, које отаџбина наша у овом погледу има да испуни.

4. За његовање науке и ширење просвјете, влада ће се старати:

Да се оснује свеуниверзитет — универзитет — краља Александра I. у Биограду и да се изврше следеће просветне реформе: преустројење богословије, савремена реформа: гимназија и реална, учитељских и виших женских школа; поправка у закону о учитељима и закона о основним школама;

ује; живо и живиће у свијету и човјечанском друштву стачке гледишта еволуције — не престављају собом какве бајати неуредне промјене облика и сцена у њихом етереокопу, гдје се не може показати никаквог поредка и одређене последице, никакве логике у измијени јединих фигура и облика других, — осим саме спољашње нема никакве узрочне везе. Еволуциона тачка гледишта не допушта, да се не само читава епоха, но и један момент, један догађај или факт јави у историји свијета као: „Deus ex machina“ као: „proles sine matre creata.“ (стр. 39). У позитивном смислу еволуције је такав принцип, у чију силу „зачетци свију појава нашег сложеног разноликог живота, свију радова наших и свију резултата тих радова ми можемо наћи у протетим и једноличним појавима примитивног човјечијег живота“ — (стр. 8). Свима је позната савршена простота и једноставност првобитног живота; међу тим у њему, у том протетом и једноставном животу човјечијих друштава и треба тражити, у сили еволуционе теорије, протетине свију појава будуће историјске судбе човјечанства: све разноразне врсте радова, сва савремене форме породичног, друштвеног и државног живота, сва специјализација знања, која је у данашње вријеме дошла до тога, да мал што не би требало састављати лексиконе ради побрђења и објашњења разних наука — све је то плод дугог развића првобитних форма човјечијег живота, развића, које је при свим својим измјенама и перипетијама обична игра фигура у казејскокопу, а преставља ток, који има „брегове и ложе, правац и нагиб, који му даје одређеност и јединство“ (стр. 37). Ето баш тај поредак, та логика, која се примјењује у историјском потиону покрету пред човјеанством и која даје могућност одређити узроке и последице у том покрету, установљивати законе (формалне) у њему

стабилан стручни школски надзор; подесније и корисније издавање књига за школе, нова уредба о државним питомцима.

Стабили и добри односи са црквом, који ће искључити свако колебање и унјене неспокојства у слободу савјесги свију и свакога, са потребним измјенама закона о црквеним властима;

Поправка свештеничког стања;

Закон о задужбинама и споменницама;

Постепено подизање школских и других просвјетних зграда, као и државних надлештава у онште, без нових терета, но узимајући за извор и основу дојавиће плаћање кирије за државна надлештава.

5. На пољу онштега законодавства, подржиће се ревизији и поправци сви онш закони, који у примјени својој покажу, или су већ показали да је ревизија њихова потребна: као закона о онштинама, закона о шумама, о уређењу округа и срезова, о изборима, о таксама, о порезу и о трошаринама, о отечању поступку у смислу брже и јевтиније расправе послова, о јавним грађевинама, у циљу да се оне солидније израђују и да се спријече злоупотребе, које су се до сад показивале, о сеоским дућанима у смјеру да се исправе неправде, које су последњим законом учињене сеоским дућанијама у смјеру њихове имовине.

Исто тако извршиће се ревизија свију онш закона, који су у вези са остварењем напред побрђаних тачака овога програма, за чије извршење влада тражити органе спремно, а повенствено добра владања и доказане савјесности у државној служби. У том ре у долази и ревизија закона о истражном судијама, како би они у истина били права и потпуна гаранција личне слободе и имања српских грађана.

То су главни послови, које је влада данашња повенствено себи ставила у задатак, да их оствари; то су њене намјере, то је њен програм.

Уздајући се у то, да све ово иде у прилог онштег напретка, Краљевска влада износи овај програм у тврдоме уздању, да ће он наћи онште одобравање, да ће етећи оншту потпору. У онштем напретку и благостању, влада ће тражити једину утјеху за свој искрени труд.

Краљевска влада није хтјела да остави јавно мишљење у томе погледу у неизвјесности, или да га упути на магловита обећања — за која нико не гарантује својим потписом, да ће их и испуњити.

Износечи овај програм рада свога, влада зна за све тешкоће с којима се ваља борити на путу остварења њихова. Али, чинећи ову неизвјесност влада очекује, да ће јој повјерење грађана краљевине дати могућности, да све ово, на оншту корист и изврши.

Влада је овим учинила своју праву дужност.

*

Главни годишњи скуп радикалне странке, који је био Алексинцу прошле недјеље, доио је следећу резолуцију.

Напжљиво саелунавши побуде пређашње радикалне владе у лицу његовог председника г. Николе П. Пашинћа, које су

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРИЦА.“

ЛИТЕРАТУРНА ЕВОЛУЦИЈА НА ЗАПАДУ.

По проф. Карјеву.

Пашисао А. Т. Перовић.

Труд, у ком је изложен поглед проф. Карјева на литературну еволуцију, формулише он сам горе означеном темом, којој одама додаје: „црте и набацања из теорије и историје литературе с тачке гледишта неспецијалисте“. Последњи додатак к главноу мишље учинио је аутор очевидно за то, да предупреди читалаче, како треба да гледају на поднети рад. У неколике врте претупна књиге аутор прецизније некажује свој поглед.

„Не претендујући на завршеност изложене ондје теорије, говори он... молим, да се гледа на ову књигу као на једну покушајну студију онште теорије историјске еволуције, коју сам ја предузео разрадити“. Заста, краткова, при којој је особито наглазио, тек да не рече суштинне ријечи и сакетост, с којом се стара аутор нацртати свој предмет с најрељевнијих страна, остављајући на страни онштру област детаљности, вагопи нас виђети у њ научењака, који нема у виду да се специјално занима у области литературе, али специјалност чија је далеко шпра, а то је философија историје уопште, у коју историја литературе улази само као неки дио.

По ипак заклетост и конективност поменутог рада не смета му носити на себи печат научне озбиљности, коју примјеђује свако, ко се лаћа те књиге.

Књига, о којој је ријеч, састоји се из 4 главе, од којих у првим двама излажу се теоретички погледи аутора на предмет, а друге двије престављају изустрацију

— чини теорију еволуције могућом. И свака категорија појава историјског живота: држава, право или народно старјешинство; религија, философија или наука; литература, вјештина или техника — има своју еволуцију: политичку, јуридичку и економску; религиозну, философску и научну; литературну, вјештачку и техничку, (стр. 38.) При том је све то своје у свакој епохи; по у свему томе само је вријеме свезано с другим пред и после идућим; свака форма друштвеног, духовног и практичног рада, коју ми олажамо у ово или оно вријеме, извађа се силом ствари и радонима човјечијим на земљишту духовног успиља јединице на другу и на читаве масе — из њих и форма предидућих епоха, а не ниче, као што већ рекосмо, као *deus ex machina*. Ето тај покрет друштвених појава, који се наприје креће, то развиће друштвених радова, то мијењање система и форма заједничке мисли и живота (стр. 39) проф. Карјев назива онштом историјском еволуцијом.

„У колико у тим горе реченим радовима, системима и формама ви разликујете неколико одјелитих евра, које не сличу једна на другу по самој суштини својој, разних по својим циљима, веједнаких по саставним елементима, који нијесу способни прелазити једна у другу — у толико та оншта историјска еволуција може бити разложена на поједине еволуције, а у броју последњих спада литературна“ (стр. 39—40). Али шта је то у самој ствари литературна еволуција по проф. Карјеву? — У саодговорности с појмом о онштој историјској еволуцији, под литературном еволуцијом треба разумјети онај поступни покрет наприје са свим измјенама и промјенама, са свима његовим особеностима у свакој епохи, који је доступан литератури у онакој к њеној садржини и форми, као и свему ономе, што се креће и измјењује у свијету и

је руководиле да од предлога за ванредан сазив Народне Скупштине учини кабинетско питање, а чувши опширно разлоге, који су одредили главни одбор радикалне странке да тај поступак као умјестан одобри, главни годишњи скуп народне радикалне странке сакупљен у Алексинцу 23. и 24. окт. мјес. једногласно изјављује:

1. Радикална влада илишавши на неodobравање Краљевског Намјесништва у питању о ванредном сазиву Народне Скупштине за ријешавање трговачких уговора са Аустро-Угарском и Немачком и за избр трећег Краљевског Намјесника, — питањачије је одлагање скопичано и с политички и с економско погледом несподобљиво, — имала је разлога потпуно оставку, и њен пад главни скуп подривања е у вјерењем да је она пала у наручје народа и да ужива народно повјерење.

2. Састављање нове партијске владе, која се ослања на врло незнатну мањину у Народном Представништву, потпуно је противно парламентарном реду и од најштетнијих посљедица за државу и народ.

3. Одговорност у складу са свим штетним и политички и економским посљедицама пада на оне, који су се усудили примити владу противно вољи народној надлежно изазваној у слободним изборима.

4. Пошто у садашњем саставу Народна Представништва, влада данашња нема установе и парламентарне основе те ни разлог за свој опстанак, то је неопходно потребно, да се што прије, ма и наређењем нових избора, учини томе крај, те да се поремећеност правилних уставних односа сведе на што краћи рок и да се што више смање оне штетне посљедице и она узбуђеност у народу, које је промјена од 9. августа природно изазвала.

5. На посјетку, главни годишњи скуп одлучује, да се ова резолуција објави и да се сви чланови радикалне странке позову да сложено и једнодушно пођу на изборе. Једнодушна и сложена радикална странка нека и у овој прилици послужи отаџбини.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

О сијању на врсте.

(Сиршета).

Кад поредимо усеј, који је сијалицом на врсте посијан, с оним, који је руком на сачму посијан, видјемо међу њима велику разлику: видјемо код првог усеја: да у свему снажније и једначије порастује; видјемо да тај усеј прије и једначије снажније, а то све бива последица тога, што се сијањем сијалицом на сијево (семе) једначије и савршеније покрива и што сијево, зрно по зрну узвиши, увијек и у подједнаком размаку у земљу дође.

На добро приутовљеној земљи сијалица, успијешна за сијање на врсте, једино је оруђе, којим се сијево подједнако дубоко и у подједнаком размаку усејати може, тако, да ће свако зрно паћи на свом мјесту све оне потребне погодбе, које су му за снажније развоје потребне.

Ми знамо и сијалица које лију на сачму, као што ми руком сијево, али у

једном и у другом случају пада сијево просто на површину узоране њиве, па се то сијево посједе сијања трљачом и трновом браном претрпати мора. Том приликом — промишлите, драги читаоци, и сами — претрпа се једино зрно дубље, а друго опет плиће, него што треба у земљу да дође, а многа зрна остану и непретрпана, гола, на површини, па их на видју птице позобају, а само један извесан дио дође под земљу и у праву дубину, па и усејед тога мора поједнако и клијати, а то је одмах и прва сметња за подједнак даљи пораст; а да видите, то није тако неосјет на сметња за потребно подједнако развиће дотичног усеја, као што би вам се то на први поглед и учинило могло. Па и она зрна, која се дрљачом и браном, реџом, у прву дубину претрпају, дођу понегде у густо једино од другог, а понеде опет врло раздалеко, просто онако, како га зупци од дрљаче и трије од бране случајно растуре, или на гомилице припрне, те онда има једино зрно и свише простора око себе, а друго се са густог положаја и недовољног простора као навуљница упрде, па се усејед тога и поједнако класје изметне. Код сијалице на врсте све се то најбјегава, јер се пошље сијања само браном унутријеби, једино да земљу поравни, а не да сијево претрпава.

У опште можемо по доданањем некуству неоспорно тврдити, да је, који му драго усеј, а нарочито странине, на врсте посијан, у сваком обзиру и у сваком свом дијелу много напреднији, једначији у порасту и — богађији у приносу, од усеја на сачму посијаног, па било то да је руком или машиницом на сачму посијан, — то је све једино.

Сијање на врсте корисно је и ете стране, само ако се подесна даљина прста (редова) узме, што ваздух и свијетлост много јаче утичу на усеј, а то је једино сигурно и најпоузданије природно средство, да се усеј од полијегања сачува, а осим тога је, у колико је некуству посвједочено, и земља и ваздух између редова топлији. Овдје се и земна влага боље изиштрљава.

На посјетку, сијање на врсте и е те је стране корисно, што на врсте посијан усеј много мање болује од сивјети и главнице, што су, осим странине и пањан усеји у свом рајању много напреднији; што се млад усеј згодније и лакше пљевити даје и што се при сијању много сијева уштеђује; слободно се може узети, да се сијањем на врсте уштеђује 25 до 40% сијева — сјемена.

Код сијања сијалицом на врсте најважније је прије свега то, да се удеши прави и за повољно развиће дотичног усеја одговарајући размак појединих врста. Исто е тако морају и капилице изабрати, које ће, према крупноћи сјемена, одговарајућу количину сјева изабавити, да га неби премогло, или пак недовољно изабавиале. Кад се дакле удеши прави размак једино врсте од друге и одговарајућа количина сијева, онда је све што треба у том погледу учињено, и резултати ће е те стране тада сигурно бити повољни. Али, и размак и густина сијева не ће

зависити само од крупноће дотичног усеја, него ће зависити још и од мјесног положаја њиве, и од осталих потреба разноврсних усеја.

Општа правила за све то и за све усеје и прилике не дају се овдје написати. Та ће правила сваки домаћин, према својим приликама, морати сам себи прописивати, а на основу вишегодишњих учинених општа. Па и онда, кад буде себи прописано изјесна правила за поједине усеје, опет се за то не смије бесугодно еридржавати тих правила баш у свакој прилици, јер он мора да има у виду и ванредне прилике које могу наступити, па онда и ред по ком се један усеј за другим сијати мора, за тим буре и т.д.

С обзиром на природну влагу и доброту земље, доказано је опшита у разним приликама при сијању на врсте, да је у сувљој земљи и повољнијем приликама увијек боље, да су вједе даје једна од друге, него тако, као и у плодној земљи што треба да буде, па онда треба и зрно у врстама ређе да пада, него у слабој, посној земљи; јер, кад би се у јавој, масној земљи гушће посијало, онда би усеј порастао гушће и јаче у сламу, а све на штету потпунијег развића дотичног класја, односно зрна. Само у слабијим и хладнијим земљама, и у иначе неповољнијим околностима, треба посијати гушће.

Ако би посједе сијања, па било те на врсте или на сачму, пала плаха киша, па одмах за тим наступила припека, те би се површина засијана њиве окорела онда је врло добро, да се лако дрљачом преко усејане њиве пређе и окорјела површина растропи, да се не би усеј под кором угушио, да добије више ваздуха, а тиме и већег маха за клијање. Све то утиче на даљи снажнији пораст дотичног усеја, јер се сваки усеј много бујније и снажније развија, кад у клијању још ни на какве сметње не наилази.

Све врсте наших привредних ситних усеја можемо сијати на врсте, изузимајући сићушно сјеме разних трава; исто се тако не сије ни лап на врсте, ако га желимо влакна ради у густо посијати.

Према напријед изложеном држим, да ће сад и код нас сијање на врсте за добити више приврженица, јер у истици и у пуној мјери то и заслужује.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.) Високом привоком Његовом Високопославство нашега славног Књаз и Гостодара, а по жељи Његовог Високопрвосвјетленства Господина Митрополита Митрофанка, ријешено сам се наставити — само Боже здравља — даље издавање „ПРОСВЈЕТЕ“, — листа — посвећеног цркви, школи, и пошри у опште, који је у складу са циљем: пошри министра Јована Павловића био издано с нашега књижевног обзора.

Нова „ПРОСВЈЕТА“ неће унапријед издати значајног облика, него ће бити, које се буду тицале цркве и школе, само у изводу доносити међу вијестима, које на „Листак“ спадају.

те промјене разликују се у текућем садржају литературних производа, који таквим начиним сачињавају живот, каквим се он претставља у народном сазнању. Већ само то довољно говори у корист мисли о зависности литературне еволуције од општег хода историјског друштвеног живота.

Приступајући анализи појма литературне еволуције, професор покушава разјаснити га путем срањивања литературе и њених радењих е ријечју и њеним органом. Остављајући само срањивење, ми ћемо показати само оне изводе, којима долази автор помоћи показане аналогije.

Као и свака друга еволуција, тако је и еволуција литература у основи својој узајамност традиције и произвођства, прагматизма и културе. „Узмите ма какву радњу, свјет ће виђети, да, осим прагматизма узрока и посљедица, у њој играју улогу прокрчени путеви, које ми сводимо к појму културе“ (стр. 45). У сваки таква историјски момент у литератури се може разликовати та узајамност тих двају начела: е једне стране лично произвођство писца те епохе у свези с повољним и неповољним њиховим условима меће свој печат на савремену литературу; с друге — у том или другом ступњу утицају на њу традиције, т. ј. ти прокрчени путеви, по којима је ишла литература у предходно епохи. Традиција и произвођство јављају се два главна фактора литературне еволуције по професору, због чега се он и особитом пажњом зауставља на њих, анализирајући сваки од њих одједно и одређујући њихову узајамност. Опроваћемо изложити погледе аутора на традиције и произвођство у литератури и њеној еволуцији.

„Традиција је у литератури — говори автор — оно, што писац ствара не сам, већ налази готовим, — што су други

Овај ће се часопис поглавито заимати с чисто просвјетским чланцима, (изворним и преводним), са особитијем обзиром на оне културне прилике, које могу народу код нас од велике користности бити.

Зато се чланци морају писати чистим и логичним језиком; и морају се бајати о оним предметима који намећу народу понајбоље користе. — У њима мора дисати дух истинитог хришћанског боготпства и најздравије нравствености; јер без религије и одабранијег људског арлика, не може по ниједан народ — а особито по наш народ — бити никаква привога напретка ни божијег благослова.

Осим тога намјерили смо овдје наметнути наметнути што већи дио нешкртних нашега народног блага и богатства, које се садржи: у народнијем јесмама, — особито лирскага садржаја, — у народнијем приповјеткама и причалицама, у пословицама, досјеткама, начиницама изговора (фразама), складним реченицама и заговорницама.

За то се најшопије умотавају сви наши свјетски пошријамци, као и сви наши школски ушисци, да се што марљивије и режније зајаму околу скупљана вишестолетног народног злата и бисера. — Они су у неоспорној дотичној с намањем народом; та би они тијем својим подучавањем, које се никад довољно наметли не може, просвјетку и неизмјерну заслугу указали на пошријамци наше народне класе и народне просвјете.

Не може им се пак на овоме мјесту довољно препоручити, да би се при сабирању и претписивању реченица народнијем јуносима, најштржије држали овјек правла:

а) у претписивању, да што боље и пошријамцима, како би сваку ријеч, ако је икакко могуће, онако тачно написали, или — што-мо би се рекло — пошријамцима и вијерно тачнокопирали, као што пошријамци народ казује и изговара; јер оно што бива од исторјиске користности по наше језикословље или филологију;

б) нека вазда приписују народ за нејасна и тачна мјеста: па нека то под звјездицама са свјетом тачно приближе;

в) нека код турскијех ријечи додаду вијерно тумачење нешјех; и

г) нека не претписују ништа, што би срамне и бесидне садржине било, нека сваки своје име и првике под свој рукопис пошријамци и нека забљежи мјесто, гдје је што чуо.

При оваквоме скупљању народне праве имовине, поред православнијех и католика, умотавају се и наши мухамеданци, да скупљају у овом претписивању, придржавајући се гориспоменутих правила.

„ПРОСВЈЕТА“ ће излазити као и досад (али тачно) свакога мјесеца по једна свеска, не мање од два ни више од два и по табак, у великој 8-ми, почевши с првим новембра ш. г.

Цијена остије она исти, која и пријед; а пошријамци: 2 флор. за домаће на цијелу годину, и 3 флор. за пошријамци.

Претплате се тачу на Високопре-

човјечијем друштву. Но то је тек, тако рећи, вербално одређивање литературне еволуције, које показује међу осталим на њену ештину по аналогији с еволуцијом, као појмом, који у науци има одређени смисао. За то, да се добије претставна о предмету с конкретне његове стране, не опходно је учинити анализу појма литературне еволуције. Професор Карјев свој поглед е те посљедице тачке гледишта укратко излаже тако: „сљедујући за општом еволуцијом литературе — говори он — ви ћете виђети два, тако рећи, паралелна процеса: један ћемо назвати одијељеност философије и науке, други раширење садржаја литературе. Једна из страна сваке еволуције — продужује он — у том се и састоји, што се предмет диференцира, цијело се распада на дијелове, а сваки се дио групније у своју сажетку и расте у обиму. Цијелна, о којој говорим, је рана појезија, скуп свега, што је памтно, знао и видјо народ, уложено у форму предања или јесме, једном ријечи производа у р не епохе, који су се сачували у намети и предавали другима усмено“ (стр. 11). То нам даје могућност установити два тачка: 1. да основу, ембрион, литературе саставља првобитна појезија, „Чудновата би било разумије се говорити о литератури у епохи, када још није постојало писмености; по тражити у њих извјесну појаву, која одговара литератури, као што зачетак еволуциона организма, не закључује ништа немогуће.“ (стр. 8). Сте тачке гледишта савременог романа има врло далекаг предка, — појетично предање, скаска, родоначалница савремених јесенака, идејних публициста, литературних критика — стари пјевци, приповједници, познаваоци појетичног искуства и читав скуп литературних производа са свим наменима њихових форма и свјета — претставља собом продукт еволуционаг развића првобитне појезије, колективни производ прво-

пронашли... Најоригиналнији писац не ствара сам све: једне су стране његовог производа самобитне у односају к овим идејама и формама, али су друге наслијеђене по традицији“ (стр. 47). Традиција је доступна како литературној страни, њеном садржају, тако и форми: она се исказује и у свјету, који влада у литератури читаве епохе (кардински енос) и у форми литературних производа на дужи или краће вријеме, која овлађује укуси писца, који сликају у својим производима само изјесни круг предмета (ритерски роман средњих вјекова, или реални роман нашег времена) и у преовлађивању у производима литературе изјесних конкретних облика (Роланд), одвојених карактера и типова (Алек, Ритер, Тврдица). Такве су обичије и општије форме литературних традиција. Њих ствара не тек једна литературна средина — уопш посљедица одазива се највећма на формалне елементе литературних традиција; у елементима, пак, литературним посљедице више зависе од живота, од културно-социјалних услова, под утицајем којих оне и поичу, и чувају се и падају. По при свој еупортности као карактерном својству традиција „посљедице могу преживјети живот тек у изјесним случајевима... Уско традициона у литератури, које се не хармонише с духом и реалним захтјевима времена, које бива у тако звана времена имитације, може постојати тек по потребном признању, или по равнодушном пошријамцима самог живота: али чим живот овлада литературом... настаје реорганизација и ломка свега уско-традициона“ (стр. 327). „Свака литературна традиција састоји се тако рећи из неколико елемената, који су способни к најразноврснијим комбинацијама“ (стр. 53).

(Свршаће се.)

часку Консисторију Цетињске Митрополије. — Ново уредништво и отправакиштво не одговарају за никакве подужнице пребаци- њега уредништва и отправакиштва.

Све новине, које се шаљу у замијену овога књижега новина, као и сви остали писма (без новца) шаљу се непосредно пош- ташком уреднику у Котор (Cattaro).

Сва славна уредништва српскијех и хрватскијех новина, без разлике на странке брацки се моле, да овај „Оглас“ прихвате и објелодају.

Котор, концем Августата по старому 1892.

Ј. Сундечић.

Уредник „Просвјете“

Еротичка је pjesма душа праве ли- рике. У њој се најбоље и најјасније огле- дају његовост и честитост људског срца.

Прави се pjesник без љубави ни за- мислити не да. Па у колико је љубав pjesникова врлија и чистија, а при том непотштена и неискитрена: у колико су и љубавне pjesме драже и милије, и у толико лакше пријају оне за свако добро устројено људско срце.

Барем, у колико је мени познато, ми доселен немамо ни једнога цијеловита сбор- ника, у којему би се налазиле укићене самосаме љубавнице, испјеване буд којим српским или хрватским pjesником, без пр- мјесе по садржају друговрећих pjesама.

У мене се десио приличан број (около 150) pjesама те врсте; па сам их свеко- лике сабрао у један цијелокупни сборник и у штампу га већ предао „Дионичкој тискарни у Загребу“.

Pjesме у томе сборнику попраћене су подужијем веома занимљивијем Пред- говором и многијем примједбама на крају књиге. Ово све у велико помаже, да читаоци стеку што бистрији појам о садржају ових pjesама и о њихову по- станку.

Књизи је наслов: „**Миље и Омиље или Милица и Невенка**“; она ће се изврено печатати, и износити ће преко 20 штампаних табак у средњој 8-ни.

Овај сѝм сборник посветио једној веледишној и високородној Госпођи, уз своју посветну pjesму: „**Пjesник Ср- бин сестри Хрватици**“: штампао сам све абеце дом; а са временом ухвам се да ћу моћи и ћирилицом исти сборник објелоданити.

Нека ми и ово буде очевидајем до- казом, колико мени ваза брацка узајамност на срцу лежи и почива, и колико сталан и досљедан остајем у ваздашњим својим мирољубивијем и народно политичкијем на- челима, од којих кроз цуе четрдесет и четири године нијесам ни за један часак одустао, ма што мислили и говорили њеки моји противници, који не суде мирном и тријезном намећу; те су за то обично не- праведни и неискрени.

Од оних особа, које приме овај Оглас, примати ћу предбројнике; а од непознатијех само претплатнике. Сва писма шаљу се мени непосредно у Котор (Cattaro).

Цијена је свакој књизи брошираној само 1 флор.; а ко би желио књигу красно везану, нека изволи приложити још 60 новчића за повез књиге.

Ово ће pjesме изаћи најдаље у мје- сецу децембру о. г. и дућанска цијена бити ће им 1 флор. и 20 новчића.

О овим pjesама „in merito“ нећу ни словца прословити. Многе су већ на- јавности биле; а више их је угасљено од велевриједније наших композитора: Јенка, Грбића и Талингера. Све су пак у овом сборнику пречишћене, поизглађене и у потпуни ред смјештене; а има их и лијепо број, које још никад нијесу под тисак долазиле.

Сада пак прекидам са ове неколике врсте, које се налазе при свршетку више споменутога мог Предговора; „С мир- ном свијести предајем те своје pjesме у руке нашој српској и хрватској омладини обојега спола; — тој двоименој, али пот- пуно једнокрвној браћи и сестрама, — да их читају и пјевају, и да се донекад сјете pjesника, који је поред народа и на- родности, заносито љубио још чести- тост и љепоту. — Ма да ништа друго; наћи ће омладина у овим pjesама на прете њежњих, пласменитих и здра- вијих осјећаја, без којих — особито љу- бавна pjesма — ваља се по прлој пра- шини, умјесто да се узвија до висне ведр- а љубавнога неба“.

Све наше домаће новине до Саве и преко Саве, — без обзира на странку коју заступају — узудно и свесрдно молим, да би овај Оглас прихватиле и на јав- ност изнијеле.

У Котору, мјесеца коловоза 1892.

Ј. Сундечић.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 4 септембра

(Из Никшића.) Височанствени Двор приснио је у Никшић 28-ог пр. м. Осим што у Никшић први пут по- слије тешке и опасне болијести долази Њезино Височанство Књагинја Милена, а Његова Свјетлост Књаз Престо- лонашљедник први пут пунољетан: при- дружило се још к овоме радосноме догађају, што у оне крајеве славнијех народнијех успомена први пут долази млађахни Војвода Захумски. По томе већ можемо себи преставити, каквијем је ускићењем Височанствени Двор дочекал у Никшићу. У идући број ћемо донијети извјештај о томе доче- ку. — На Височанственом Двору сви су здраво.

(Царев имендан.) У недељу 30 августа, па дан Св. Александра Нев- ског, поводом имендана Његовог Ве- личанства руског Цара Александра III њег, било је у Никшићу свечано благодарење, ком је присуствовао цио Височанствени Двор, сви главари на- хије Никшићке и мноштво народа. — У подне је била општа народна три- за, а у вечер народно весеље разлије- гало се по свој вароши до касно.

(Личне вијести.) Г. генерал Ми- линковић повратио се са фамилијом из Боке на своје мјесто на Цетиње. — Такођер Г. Војвода Гавро Вуковић приснио је из Васојевића са својом фамилијом у нашу средину. — Међу странијем гостима, што су ове седмице посетили нашу престоницу, налазио се и млади словенски филолог др. М. Мурко из Љубљане. — Ономадне су прошли овуда пут Подгорице да пре- гледају ископавање на Дукли три млада археолога: проф. Петричевић и др. Јелић из Сплета, и члан архе- олошког завода на бечком свесчи- лишту П. Стикоти.

(Потрес.) У суботу на 4¹/₄ часу се овдје јак потрес, што на Цетињу у ријетко бива.

(У српску књижевну задругу) уписао се код г. проф. Павла Поповића на Цетињу за оснивача г. Станко Марковић учитељ (из Подгорице) с улогом од 10 дин. у злату.

Управа задруге скоро ће бити готова с дјелима првога кола, од кога ће све књиге одмах послати задругарима.

Упис још траје. Ко још жели бити члан овог друштва нека похита с улогом.

Из Оциња нам пишу:

На дан ступања на престол Његовог Величанства Цара турског, свечано се и овђе прославио. У јутро ишло је све чи- новништво и много становника од све три вјере у дамију, пред којом је, за вријеме док се на молитви било, упарађена била чета војника.

Пошто се свршило благодарење и изишло из дамије, ишло се на честитање овдашњем турском консулу, г. Фејзи бегу — Ће је свак био угоићен. Госп. Војвода Симо Поповић нашо је у здравље Њего- вог Величанства Султана доброг и моћног пријатеља Његовог Височанства, нашег Господара и Књаза; па коју је г. Фејзи бег одговорио здрављем у здравље Њег. Височанства Књаза. Стан г. консула налази се на крај мора, на једном врло лијепог подобрају, које је било у вече велича- ствено освјетљено уз пуцаву ронета и паљењу разнијех бенгала. В.

(Трговина.) Ово су цијене са по- шљедњег пазара у Никшићу:

Овце сума од 5 ф. и 50 н. до 7 ф. — Козе сума од 5 ф. и 50 н. до 7 ф. — Јарад сума 1 ф. и 35 н. — Јагњад сума 2 ф. — Кожице јагњеће комад 80 н. — Кожице јареће комад по 95 новч. — Урметин 1 и по кило по 9¹/₂ н. — Брашно урметиново 1 и по кило по 9¹/₂ новч. — Пшеница 1 и по кило по 9¹/₂ н. — Раж 1 и по кило 7¹/₂ н. — Јечам 1 и по кило 7 новчића. — Кртола 1 и по кило по 3 н. — Дуван дограм 1 и по кило по 70 новч. — Масло 1 и по кило по 1 ф. — Скоруп 1 и по кило по 50 новчића. — Дуван у листу 1 и по кило 1 ф. и 15 новчића. — Сир добри 1 и по кило 45 новчића.

РАЗЛИЧИТО.

(Професор Вирхов.) знаменити ње- мачки лекар — научељак, који је био на московскијем конгресима антрополошком и археолошком, посетио је и Петроград, гдје су га петроградски лекари лијепо дочекали. На обједу, што су му припра- вили, био је и министар просвјете Деља- нов. На здравицу, која му је подигнута, Вирхов је одговорио: „Ја сам ваза био с лекарима. Они су ми блиски и драги, ма каквој народности припадали. Код мене је учило много Руса, но за своје учене радње и Њемци су у Русији находили и находе са гостопримством масу научнога материјала. Тако се то сада узајамно из- мјењује у име успјеха науке, да се не зна ко му више дугује. Све се преплијета и мијеша, чему се ја радујем. К нама су долазили млади Руси, да траже науке, и ми смо им је давали колико смо могли. А они су к нама доносили свјежу, живу душу, срдечно, живо, искрено одушевљење к науци, што је и нас освјеживало. Ја сам ерећан, што сам успио, да поставим био- логију на чврст основ, као основ меди- цине, и веселим се гледајући сада плејаде и покољења мојих ученика. Највише ме весели њихов дух срдечности и беспри- страстности према науци. Пијем за већ доказани и засвједочени на- предак руске медицинске науке и за савез руске са њемачком науком“.

Професор Вирхов, који се је недавно вратио из Русије, објелодањује у „Berl. Ztg.“ извјешће о раду противу колере у Русији. Он констатује, да су приправе и одредбе Русије против колере управо ве- личанствене, да Русија посједује сви нај- боља средства за борбу против колере и да гледе тога у многим надкриљује Ње- мачку и Берлин. Само некоја оужена подручја на Волги нијесу сасвим потретио провиђена, — али читава западна Русија здрава је и може служити за узор. Осим тога није се у Русији као у Хамбургу из почетка тајила колера. Вирхов се не нада бољку од хладног времена, а држи и особну дезинфекцију кропљењем карбола при- лично безкористном. Главна је по њем, да буду руке ваза чисте, храна здрава и жeluдац ваза уредан.

(Десет заповијести.) Поред осталих мјера и порука како се ваља чувати од колере, донијеле су бечке новине и ових „Десет заповијести у колерно доба“:

1. Немој се плашити без невоље, него мирно гледај свој посао.
2. Купи метеријал за дезинфиковање и упитај апотекара или лекара како ћеш га употребити.
3. Гледај да ти стан буде чист а и ти сам пази на своју чистоту.
4. Прво уми добро руке на онда једи и пиј.
5. Немој покварити жeluдац: не једи пријесно воће, ни салату, ни зелен, ни млијеко, ни сир, ни масло, и клони се јела на које нијеси навикао и које се тешко вари.
6. Да би ти жeluдац био уредан, попиј свакад после јела чапу воде у коју ћеш канути три до пет капи (више не!) содне киселине (кloro-водоничне).
7. Ако немаш добро нијаће воде, ти гаси жеђ вареном водом; хладним чајем или супом.
8. Немој ништа јест и у кући гдје има колере.
9. Чим осјетиш да ти ма најмање позли, одмах зови лекара.
10. Слушај наредбе лекара и власти, па ћеш бити здрав.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

БЕЧ, 30 августа. — Имендан Цара руског прославио се у Паризу, Букаресту и Биограду богослужењем.

БЕЧ, 31 августа. — Делегације су сазване у Будапешту на 1 октобра.

БЕЧ, 31 августа. — Уш- љед снижења температуре Гирсу су се опет мала грозница повратила.

ПЕТРОГРАД, 31 августа. — Царска породица приспјела је у Иван город.

БЕЧ, 2 септембра. — Поговара се, да ће Руси оставити сасвијем Па- мир, али да ће се зауставити на Мур- габу.

ПЕТРОГРАД, 4 септембра. — Царска породица кренула је из Нов- города пут Спале. Царица ће отолен походити Великог Књаза Ђорђа на Кавказу.

БЕЧ, 4 септембра. — Приснио је Краљ грчки и измијенио посјете са ћесаром. Буџет заједнички војнички ће донијети 4 милиона повишења. Цар ће примити делегације 3 октобра.

ИЗ ЂЕНОВЕ.

ЂЕНОВА, 29 августа. — Краљ је примно великијем церемонијалом Риумијера. Аудиједца је била најер- дачнија Трајала је педесет минута. Краљ је рекао да поздрав Кариотов високо цијени он и његов народ. Француска пославши Риумијера тако свечаном приликом, пружила је свједо- чанство пријатељства, нама драгоцје- ног, које одговара нашим живијем симпатјама према Француској. За- тим је био примљен Маргеско, прес- ставник краља румуњског, истом све- чаношћу и срдечношћу.

ЂЕНОВА, 30 августа. — Краљ је одликовао адмирале и офицере ескадре француске, шпанске, аустриј- ске и аргентинске високијем орденима.

ЂЕНОВА, 31 августа. — Синоћ је дао величанствен соаре град. Данас велико примање на двору и гала објед.

ЂЕНОВА, 1 септембра. — Краљ с причевима и с министрима посјетио је ескадре, присуствовао мановри и дефилирању еквипажа, изразив високо задовољство, уз велике овације.

ЂЕНОВА, 2 септембра. — Вели- чанства присуствовао су два сата на сјајној свечаности на француском бро- ду „Формидабул.“ Риумијеру изја- вивши да ће сачувати најбољу успо- мену ове свечаности.

ЂЕНОВА, 3 септембра. — Вели- чанства су синоћ отпутовала.

КОЛЕРА.

ПАЗИЗ, 29 августа. — Овдје је било на 87 случаја 62 смртна.

ХАМБУРГ, 29 августа. — На 393 случаја 215 смртна.

ПАЗИЗ, 30 августа. — Ситуација санитарна се овдје поправила. Од 52 случаја била су 30 смртна, у Хавру на 8 случаја 6 смртних.

ХАМБУРГ, 30 августа. — На 193 случаја 102 смртна.

ПЕТРОГРАД, 31 августа. — Овје је било 100 случаја а 25 смртна.

ПАЗИЗ, 31 августа. — На 79 случаја 44 смртна.

ХАМБУРГ, 1 септембра. — На 390 случаја 175 смртна.

ПАЗИЗ, 1 септембра. — На 44 случаја 26 смртна. У Хавру на 13 случаја 8 смртних.

ХАМБУРГ, 2 септембра. — На 333 случаја 142 смртна.

ПАЗИЗ, 2 септембра. — На 45 случаја 26 смртна. У Хавру на 10 случаја 8 смртних.

ХАМБУРГ, 3 септембра. — На 344 случаја 148 смртна.

ПЕТТИН, 3 септембра. — Два нова случаја а један смртан.

БРИСЕЛ, 3 септембра. — Данас један смртни случај.

ПЕТРОГРАД, 1 септембра. — Колера јако попустила свуда, само јаче влада у губернијама Самарској, Сара- товској и Тамбовској.

ТЕХАРАН, 4 септембра. — Од 25 до 30 августа било је 235 смртна случаја.

ОГЛАС.

ПОШТАНСКЕ БИЛЕТЕ.

Потписани тражи и купује највишу количину црногорских жиганих билета и отворених писама. Понуде шаљу се на адресу:

A. Weiss
marchand d'antiquités et timbres.
Budapest, Váci Körut 4. (8-10)